

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Bütün insanlar doğduklarında eşit haklarla doğarlar. Beslenme, barınma, giyinme ve güvenlik tüm insanların temel ihtiyaçları ve temel haklarıdır. Bu haklar çocuklar için de geçerlidir. Kimi büyükler ve bazı devletler çocukların hakları dikkate alınmadığından çocukların haklarını korumak ve güvence altına almak için Birleşmiş Milletler Kurulu tarafından Çocuk Hakları Sözleşmesini imzaladı.

Birleşmiş Milletler: Dünyadaki bütün devletlerin, insan hakları, çevre, ekonomi, savaş gibi konularda ortak iş birliği yapmak için oluşturduğu bir örgüttür. Şu anda 193 ülke bu kurulda yer almaktadır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi" Birleşmiş Milletler Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye'nin de imzaladığı bu sözleşme ülkemizde 1995 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeyi imzalayan devletler çocukların en temel haklarını kanunlarla garanti altına almıştır. Bu sözleşmede alınan bazı kararlar şunlardır:

Madde 1: Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir.

Madde 2: Bu sözleşmeyi imzalayan devletler çocukların haklarını korumak zorundadır.

Madde 6: Yaşama Hakkı: Her çocuğun yaşama hakkı vardır. Devletler çocuğun hayatta kalması için her türlü imkânlarını kullanmak zorundadır.

Madde 7: İsim ve Vatandaşlık Hakkı: Her çocuğa doğar doğmaz bir isim verilir ve devletin vatandaşlığına kayıt edilir. Kimlik kartı çıkarılan her çocuk vatandaşlık haklarından eşit olarak yararlanmaya başlar.

Madde 9: Ailesiyle Birlikte Yaşama Hakkı: Hiçbir çocuk anne ve babasından ayrı yaşamaya zorlanmaz. Eğer çocuk, anne ve babasından şiddet, ihmal ve istismar görürse devlet çocuğu korumak zorundadır. Mahkeme kararı olmadıkça hiçbir çocuğun anne ve babasını görmesi engellenemez.

Madde 12: Düşüncelerini Açıklama Hakkı: Çocuklar düşüncelerini her türlü ortamda sözlü ve yazılı olarak açıklayabilirler. Ancak açıklamalarında başkalarına hakaret ve saygısızlık yapamazlar.

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

Madde 14: Din ve Vicdan Özgürlüğü

Hakkı: Çocuklar dini ibadetlerini yerine getirmede engellenemez. Anne ve babalar çocuklarına dinleri konusunda yol gösterirler.

Madde 16: Özel Hayatın Korunması Hakkı:

Çocukların kendilerine özel yaşamlarına, eşyalarına, iletişimine, yaşam yerine, onuruna, itibarına karışamaz.

Madde 17: Bilgi Edinme Hakkı: Çocuklar her türlü yazılı, görsel, sesli araçlarla bilgi edinme hakkına sahiptir. Ancak devlet ve anne babalar çocuğun ruhsal durumunu bozacak kaynaklardan korumak zorundadır.

Madde 20: Şiddetten Korunma Hakkı: Çocuklara anne-baba dâhil hiç kimse şiddet, istismar, ihmal, kötü muamele yapamaz. Böyle bir durumda çocuk şikâyet etme ve devletten korunma isteme hakkına sahiptir.

Madde 24: Sağlık Hakkı: Devletler çocukların sağlıklı yaşaması için her türlü tedbirleri almak zorundadır. Çocukların dengeli ve düzenli beslenmeleri, hastalıklardan ve zararlı alışkanlıklardan korunması için çalışmalar yapar.

Madde 28: Eğitim Hakkı: Çocukların eğitim hakkı engellenemez. Devlet çocukların en üst seviyeye kadar eğitim almaları sağlamalıdır.

Madde 31: Dinlenme ve Oyun Hakkı:

Çocukların gelişmesi için yeterince serbest zaman tanınması ve bu serbest zamanlarda dinlenme ve oyun oynaması sağlanmalıdır.

Madde 32: Çalışmama Hakkı: Çocuklar para karşılığı olsun ya da olmasın herhangi bir işte ekonomik kazanç için çalıştırılmaz.

Tüm çocuklar haklarını bilmek zorundadır. Hakları çiğnendiğinde, ihlal edildiğinde haklarını aramayı bilmelidirler. Haklarını bilmeyenler sürekli haksızlığa uğrarlar. Başkaları tarafından kullanılırlar, ihmal edilirler, haklarından yoksun bırakılırlar.

Çocukların haklarını korumak devletin, anne ve babaların sorumluluğu altındadır. Hakları engellenen, mağdur edilen çocuklar haklarını aramak için ilgili kurumlara şikâyet etme hakkına sahiptir.

İhmal: Gereken ilgiyi göstermemek, boş vermek, umursamamak. Çocuğun eğitimiyle ilgilenmemek, sağlığını korumamak, harçlık vermemek, oyun oynamasını engellemek,
İstismar: Birinin iyi niyetini kötüye kullanmak. Çalıştırmak, dilendirmek, şiddet uygulamak, cinsel yönden kötü muamele yapmak,

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

SORUMLULUK ÜSTLENMEK

Herkes doğduğunda özgür ve eşit haklarla doğar. Ancak özgürlüklerimiz sınırlı değildir. Özgürlük; başkalarına zarar vermek değildir. Özgürlük; kuralları çiğnemek değildir. Herkesin şarkı söyleme, bağırma, koşma hakkı vardır. Ancak hastanede, toplu taşıma araçlarında bu özgürlüğümüzü kullanamayız. Eğer bu davranışları yaparsak sonuçlarına da katlanmak zorundayız. Sorumluluk: Aldığımız kararların sonuçlarına katlanmak demektir.

Örneğin;

Özgürlük: Evde kedi besleme özgürlüğü

Sorumluluk: Kedinin beslenmesi, temizliği, sağlığı ile ilgili gerekenleri yapmaktır. Eğer sorumluluklarımızı yerine getirmeyeceksek kedi beslememek gerekir.

Herkesin yaşına göre sorumluluk ve görevleri vardır. Bizim de kendimize, ailemize, çevremize, ülkemize karşı sorumluluklarımız vardır. Yaşımız ilerledikçe sorumluluklarımız da artmaktadır. Bireyler sorumluluk duygusuyla ilk olarak aile ortamında tanışırlar. Ailede günlük hayatın düzenli şekilde yürümesi için bizlerin de yerine getirmemiz gereken görev ve sorumluluklarımız vardır.

Kendimize Karşı Sorumluluklarımız: Kişisel bakımımızı yapmak, sağlığımızı korumak, beslenmemize dikkat etmek, boş zamanlarımızı kendimizi geliştirmek için değerlendirmek, uyumuzu almak, vücudumuza zarar verecek şeylerden uzak durmak, verdiğimiz sözü yerine getirmek...

Ailemize Karşı Sorumluluklarımız: Yatağımızı ve odamızı toplamak, eşyalarımızı özenli bir şekilde kullanmak, harçlığımızı planlı ve tutumlu harcamak, aile bireylerine karşı sevgi ve saygı duymak, kaynakları tasarruflu kullanmak...

Okula Karşı Sorumluluklarımız: Ödevlerimizi zamanında tamamlamak, çantamızı akşamdan ders programına göre hazırlamak, okul ve sınıf kurallarına uymak, okula giriş ve çıkış saatlerine uymak, okul eşyalarına zarar vermemek...

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

Topluma Karşı Sorumluluklarımız: Yüksek sesle müzik dinlememek, sokakta veya caddede başkalarını rahatsız edecek davranışlardan kaçınmak, komşularımıza karşı nazik olmak, sözümüzü tutmak, aldığımız görevlerin gereğini yerine getirmek...

Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız: Vergi vermek, erkekler için askere gitmek, seçimlerde oy kullanmak, iyi bir vatandaş olarak kurallara uymak, trafik kurallarına uymak...

Doğaya Karşı Sorumluluklarımız: Çevremizi temiz tutmak, hayvanlara ve bitkilere zarar vermemek ve onları korumak, geri dönüşüme atılabilecek atıkları ayırmak ve uygun kutulara atmak...

Sorumluluk duygusu çocukların öz güvenini artırır. Sorumluluk sahibi çocuklar kendi ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini gördükçe büyüklerinin yardımına giderek daha az gerek duyarlar. Böylece bağımsız davranma, karar verme ve eldeki kaynakları kullanma becerilerini geliştirirler.

EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için diğer insanlarla iletişim hâlinde olmuşlardır. Bireyin topluma ayak uydurması ve toplumla bütünleşmesi sürecine "sosyalleşme" denir. Sosyalleşme, ömür boyu devam eden bir süreçtir. Ailede başlayan bu süreç, okulda devam eder.

Okul içinde de sorumluluklarımız vardır. Okul sadece bilgi edinilen bir yer değildir.

Okulun görevleri

- 1-Sosyalleşmesini sağlar.
- 2-Hayata hazırlar.
- 3-Beceriler kazandırır.
- 4-Sorunlara çözüm üretme alışkanlığı kazandırır.
- 5-Zorluklara baş etmeyi öğretir.
- 6-İletişim kurmayı ve kendisini ifade etmeyi öğretir.

Okulda öğrenciler sosyal kulüpler ve sosyal etkinliklere katılarak görev alırlar.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

Bu etkinliklere katılmanın faydaları:

- 1-Arkadaşlık ilişkilerini geliştirir.
- 2-Sorumluluk bilinci gelişir.
- 3-Birlikte çalışma alışkanlığı kazanılır.
- 4-Boş zamanlarını değerlendirmeyi öğretir
- 5-Bireyin kendisini, yeteneklerini ve çevresini tanımayı öğretir.
- 6-Yardımlaşmayı öğretir.
- 7-Demokratik katılım kurallarını öğretir.
- 8-Grup içinde ortak hareket etme bilinci kazandırır.

Okulda birçok sosyal etkinlikler, yarışmalar, kampanyalar, kermes yapılır. Bu etkinliklere katılarak yardımda bulunabiliriz. Biz de kendimizin ya da başkalarının ihtiyaç duyduğu konularda etkinlikler düzenleyebilir, okulda çalışmalar yapabiliriz.

Yeteneklerimizden başkalarının yararlanması için çalışmalar yapabiliriz. Tanıdıklarımızdan destek olarak onların da okulda çalışmalara katılmasını isteyebiliriz. Bu çalışmalar bizim özgüvenimizi, yeteneklerimizi, yardımlaşma ve sorumluluk duygumuzu güçlendirir.

Okullarda Resim Kulübü, Spor Kulübü, Müzik Kulübü, Sağlık ve Temizlik Kulübü, Satranç Kulübü, İzcilik Kulübü, Kütüphanecilik Kulübü, Sivil Savunma Kulübü, Tiyatro Kulübü, Fen ve Teknoloji Kulübü, Fotoğrafçılık Kulübü, Gezi-Gözlem Kulübü gibi pek çok kulübe üye olabiliriz.

ÖZGÜRLÜK ve BAĞIMSIZLIK

Özgürlük: Bir kişinin başkasının etkisi altında kalmadan karar vererek istediğini yapmaktır. Özgürlüğümüz başkasının özgürlüğünü engellememelidir.

Bağımsızlık: Bir milletin ya da devletin başka milletin etkisi ve yönetimi altında kalmadan kendisini yönetmesidir. Bir ülkede yaşayan insanların özgür olabilmesi için devletimizin ve milletimizin bağımsız olması gerekir. Başka ülkelerin egemenliği altında olmamalıdır.

Milli Egemenlik: Bir ülkeyi yönetme, kural koyma hakkıdır. **Atatürk "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."** diyerek Türkiye Cumhuriyeti'ni milletin yöneteceğini söylemiştir. Ülkemizde egemenlik Türk milletininindir.

Ali, kimsenin etkisi altında kalmadan istediğini yapabildiği için **özgürdür**. Türkiye Cumhuriyeti hiçbir ülkenin etkisi altında kalmadan istediğini yapabildiği için **bağımsız bir ülkedir**.

Türkiye Cumhuriyeti içinde yaşayan herkes seçme ve seçilme yoluyla devlet yönetimine ortaktır. **Türkiye Cumhuriyeti'ni yönetme hakkı (egemenlik) millete aittir**. Egemenlik hakkı hiçbir kişiye, aileye, zümreye ait değildir.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

Osmanlı Devleti'nde egemenlik hakkı padişaha aitti. İngiltere, Danimarka, İspanya, Norveç, İsveç gibi ülkelerde egemenlik hakkı krala ve ailesine aittir. Suudi Arabistan, Ürdün, Kuveyt, Bahreyn gibi ülkelerde egemenlik hakkı krala, prens ve onun ailesine aittir. Devleti krallar, prens ve ailesi yönetir.

Oysa ülkemiz demokrasi ile yönetildiği için egemenlik hakkı millete aittir. Seçme ve seçilme hakkını kullanarak devleti yönetecek kişileri özgür iradesiyle belirleyerek karar verir.

Milletin seçtiği milletvekilleri TBMM'de millet adına devleti yönetirler. İsteddiği şekilde yönetilmediğini anladığı zaman seçim yoluyla başka milletvekilleri seçebilirler.

En iyi yönetim biçimi cumhuriyettir. Türkiye cumhuriyet yönetimini Atatürk sayesinde kazanmıştır. Ancak bunu kazanmak kolay olmamıştır.

Osmanlı Devleti zamanında egemenlik padişaha ve ailesine aitti. Padişah ölünceye kadar devleti yönetiyordu. Milletın söz hakkı bulunmuyordu. Milletın seçme ve seçilme hakkı yoktu. Özellikle kadınların devlet yönetiminde hiçbir hakları yoktu.

Osmanlı Devleti son yıllarında ekonomik ve siyasi olarak bağımsız bir devlet değildi. Almanya, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkeler Osmanlı Devleti'nin yönetimine, iç ve dış işlerine karışıyorlardı.

1.Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Sevr Anlaşması ile ülkemizin her tarafı işgal edilmişti. Birçok yerde egemenlik hakkı İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerin eline geçti.

Atatürk ilk önce Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığı ve demokratik bir devlet olması için Kurtuluş Savaşı'nı başlatmıştır. Atatürk **"Ulusun (milletin) bağımsızlığını yine ulusun kararı ve direnişi kurtaracaktır"** demiştir.

Samsun'da başlayan Kurtuluş Mücadelesi Amasya, Erzurum ve Sivas kongreleriyle devam etti. Atatürk, kongrelerde bile milletin temsilcileriyle toplantılar yaptı. Atatürk 23 Nisan 1920 yılında Büyük Millet Meclisi'ni açtı. TBMM'nin ilk açılışına milletin seçimle gönderdiği kişiler yer alıyordu. Bu kişilerin ortak kararlarıyla Kurtuluş Savaşı mücadelesi yapıldı.

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık
Ünite Özeti

Mecliste alınan kararlar tüm millete ulaştırılıyordu. TBMM'nin açılmasıyla bağımsız bir devlet kurulmuş oldu. Böylece egemenlik millete geçmiş oldu. Atatürk önderliğinde TBMM 29 Ekim 1923 yılında cumhuriyeti ilan ederek bağımsız Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Egemenlik hakkı Türk milletine verildi.

Ülkemizde yaşayan tüm insanlar, cumhuriyet sayesinde birçok özgürlükler ve haklar kazandı. Yaşama hakkı, eğitim hakkı, seyahat hakkı, seçme ve seçilme hakkı, soyadı hakkı gibi.

TBMM'nin açıldığı gün (23 Nisan 1920) her yıl Ulusal Egemenlik (ve Çocuk) Bayramı olarak kutlanır. Atatürk bu bayramı Türk çocuklarına hediye etmiştir.

15 Temmuz Milli Birlik ve Demokrasi Günü

Ülkemizde 15 Temmuz 2016 günü millet egemenliğini ortadan kaldırıp yerine kendi egemenliğini kurmak isteyen bir terör örgütü tarafından darbe girişimi yaşandı. Ancak Türk milleti sahip olduğu egemenliği kaybetmemek için terör örgütüne karşı direnişe geçti. O gün 248 insanımız şehit olmuştur. Türk milletinin onurlu direnişi için her yıl 15 Temmuz günü **Milli Birlik ve Demokrasi Günü** olarak kutlanır. O gün şehit olanlar anılır.

Bağımsızlığımızı ve Egemenliğimizi Korumak

- 1-Bağımsızlığımızı ve millet egemenliğini bize kazandıran Atatürk'ün ilke ve devrimlerine sahip çıkmalıyız.
- 2-Millet olarak birlik ve beraberlik içinde olmalıyız.
- 3-Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
- 4-Tarihimizi ve bağımsızlığımız için hayatlarını veren şehitlerimizi unutmamalıyız.
- 5-Bayrağımıza, marşımıza ve vatanımıza karşı saygılı olmalıyız.
- 6-Bilim ve akla önem vermeliyiz.